

H B 1836

KÖNYVTÁRI HÍRADÓ

A FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR DOLGOZÓINAK TÁJÉKOZTATÓJA

XXXIV. ÉVFOLYAM

12. SZÁM

1990. DECEMBER

Szerkesztőbizottság

Tverdota Miklósné *elnök*
Katsányi Sándor *felelős szerkesztő*
Aknay Tibor, Bardócz Antalné
Csoma Mihályné, Havas Katalin
Varró Istvánné, Weisz Sándorné

Felelős kiadó: Kiss Jenő főigazgató

Megjelenik havonta

Ára: 10.- Ft

Előfizetési díj egy évre 120.- Ft
Készült a FSZEK sokszorosítójában

Táskaszám
90/413

Eng. szám: III/UHB/30/1981

ISSN 0139-1917

VÁLSÁG ÉS FELADAT

Az új év előestéjén egy régi írást nyújtunk át Olvasóinknak. Ha lenne a "Gondolkodó magyarok" analógiájára "Gondolkodó könyvtárosok" sorozat, abban foglalhatna méltán helyet K ő h a l m i B é l a 1947-ben publikált tanulmánya, melyben azt vizsgálta, hogy az 1930-as évek gazdasági világválsága hogyan tépázta meg a közkönyvtárakat, s hogyan támadtak azok megerősödve újra fel, mihelyt megtalálták új helyüket s hivatásukat az újrarendeződő világban. Óévi visszapillantás és újévi beköszöntő helyett rövid részletet közlünk a Városi Szemle egykori tanulmányából (Közszégi könyvtárpolitika címmel jelent meg). Álljanak itt Kőhalmi Béla sorai gondolatokat és biztatást adva. Ezek szellemében kíván minden kedves Olvasónknak

BOLDOG ÚJ ÉVET!

a szerkesztőbizottság

* * *

Jelen ünnepi számunkat kitüntetett kol-lágáinkról szóló írásokkal kívántuk ünnepélyessé tenni. Ezért e számban kevesebb gyakorlatias írást tudunk közölni. A jövőben ezt a hiányt pótolni fogjuk.

A szerkesztőség

Jött a világválság s ez alaposan megbolygatta a politikai stabilitás alapját, a tulajdon biztonságát. Máról-holnapra minden amerikai polgár - a módosabbja különösen - veszélyben tudta magát és ebben a pánikhangulatban cserbenhagyta azt az intézményt, amit - és ez akkor derült csak ki - a tulajdon nyugodt élvezetének légkörében kultúrája díszítésére, szellemi komfortja szolgáltára emelt, nem pedig azért, hogy iskola-pótló műhely legyen a kultúrán kívül rekedtek számára. A dédelgetett amerikai public library a depresszió éveiben egyik napról a másikra gondokkal küzködő, félretolt intézmény lett. Gyilkos redukciók lassan-lassan megfosztották rendes könyvtári funkciók lehetőségétől. A nagyszerű csikágói Public Library évi költségvetését 1934-ben 330 ezer dollárról évi 40 ezerre csökkentették, 200 alkalmazottját elbocsátották és igen sok fiókkönyvtárát becsukták.

Dolgozni akaró milliók kerültek az utcára; munkások, tisztviselők millióit új életkezdés parancsa elé állította a világválság. Új kenyér után kellett nézniök, új foglalkozásukat megalapozó tudás eszköze: a könyv felé nyújtották a kezüket, és éppen ezekben a napokban tűnt ki, hogy a példaképül elének állított amerikai public library nem volt felkészülve erre a nagy feladatra. A könyvtári büdzsék megkurtítása éppen akkor bénította

meg a könyvtárak munkáját, amikor a munkanélküliek százezrei új életpályákra vonatkozó könyvekért, tanácsért, információkért ostromolták a könyvtárakat, de végül is csalódottan hátat fordítottak nekik.

Évek teltek el, amíg a roosevelti nagyvonalú NEW DEAL újra felfedezte a public libraryt és beiktatta a gazdasági helyzetükből kimozdított milliók gyakorlati át-képzésének programjába. Ezekben a napokban

kezdték megvizsgálni a könyvtárosok maguk is a könyvtár szerepét a demokráciában. Tárgyi bizonyítékokat kerestek annak igazolására, hogy a közművelődési könyvtár szolgálatai valóban értékesek...

A két világháború közötti időszak könyvtári tapasztalatait kell értékesítenünk.

Kóhalmi Béla

BESZÉLGETÉS GODÁNYI ZSUZSÁVAL a Pro bibliotheca civica kitüntetés átadása alkalmából

Őrmező - számomra örök nosztalgia. Hárman ülünk az asztal körül a barátságos kis könyvtárban. A néhány perce még ott nyüzsgő gyereksereg után vibrál a levegő. Fasang Márti csak fél füllel figyel ránk, közben készül másnapra. Zsuzsa velem szemközt, közöttünk magnó, mosolyogva mustráljuk egymást. Régen találkoztunk.

Belső képek a rövid közös munka idejéből: egy mosoly, simogatás a gyermekfejen, egérfogás a könyvtárban, a mese bővölete, rumli, vonallá szorított száj, végtelen odaadó figyelem a gyerekekre, egy-egy összenézés szemvillanása "észre vetted?"...

Beszélgetünk. Az "ősidőkről" faggatom.

- ... az úgy volt, hogy mikor a főiskolán végeztem, egy pár hónapig állás után jártam...

- ?

- ... mert nagy megtiszteltetés ért, feldolgozó csoportvezetőnek szántak a Minisztérium Elhelyező Bizottságának tagjai a Szekszárdi megyei Könyvtárba. Ez akkor nagyon nagy dolog volt, csak egy szépség-hibája akadt, hogy én nem akartam Szekszárdra menni.

- Mondd még egyszer! Nem értem!

- Budapesten végeztem a Pedagógiai Főiskolán. A Bizottságban az a kép alakult ki rólam, hogy én a feldolgozásban fogok jeleskedni, és Szekszárdon volt egy ilyen csoportvezetői állás...

- Egyből csoportvezető! És nem vállaltad el?

- Képzeld! Ilyet visszautasítani.

- Nem volt valami szankció...?

- Dehogynem! Végig kellett járni a Canossát a minisztériumban, hogy ne minősüljek önkéntes kilépőnek. Tudniillik olyan volt akkor az oktatási rendszer, hogy köteles voltam szakmai gyakorlatként egy évet eltölteni azon a helyen, amit kijelöltek. Nagy nehezen elintéztem, hogy felmentsenek ez alól. Magyarul én oda sem utaztam, máig sem tudom, hogy néz ki a Tolna megyei könyvtár.

... miután a felmentést bevezették a munkakönyvembe, elkezdtem állást keresni. Azaz minden nap fölöttem a telefonkönyvet, és érdeklődtem egy-egy tanács népművelési osztályán, van-e állás?

- Hogyan lett ebből "Szabó Ervin"?

- Ebből nagyon nehezen lett! Mert minden nap hiába mentem! /a nevetéstől akadozva folytatjuk./... Egyszer csak a VII. kerületben jártam, ahol azt mondta a népművelési csoport vezetője: "Várjon csak, kis elvtársnő! Nálunk hamarosan megüresedik egy könyvtárosi státusz. "Szóval, őket érdekli a dolog, ha tudok, várjak, majd akkor jöjjenek vissza... Valóban így is történt. Három hónap múlva megüresedett az a bizonyos könyvtárosi állás, így 1956. februárjában elkezdtem valóban könyvtárosként dolgozni a Rottenbiller utcai könyvtárban. Ez vegyes fiók volt, egy rendkívül nagy múltú könyvtár: jogutódja volt az első, Szabó Ervin által alapított kerületi könyvtárnak, ami az Almási téren 1913-ban létesült, s amit többszöri költöztetés után végül ebbe a kávéházba telepítettek.

- ... és a gyermekkönyvtárosság?!
- ... s mivel én voltam a legfiatalabb munkatárs, értelemszerű volt, ha a gyermekkönyvtárnak segíteni kellett, engem küldtek... Aztán egyszer csak eljött 1956 októbere, ami az én pályám alakulásában azért volt lényeges, mert a gyermekkönyvtárosunk - a Klári - disszidált. Miután mindig én segítettem a korábbi hónapokban, kézenfekvő volt, hogy én legyek a gyermekkönyvtáros. Hát ilyen véletlenül kerültem a gyermekkönyvtáros szakmába.

- Milyen volt az akkori gyermekkönyvtár?

- Nehéz lenne elképzelni a mai gyakorlatunk alapján. Zárt polrendszer volt, és mint lehetséges újításról beszéltünk arról, hogy valamelyest megnyissuk az olvasók előtt a raktár egy részét. Egyébként sorban álltak a gyerekek. A polc előtt a pult elválasztotta minket a gyerekektől, és a gyerekeket elválasztotta a könyvanyagtól.

- Hogyan választottak a gyerekek könyvet?

- A dolog egyszerűen ment. Volt ugyan katalógus is, de a gyerekek mérsékelt lelkedéssel használták. Azt mondta a gyerek, hogy valami jó kalandos történetet szeretnék, akkor kikapkodott az ember nyolc-tíz könyvet, letette a pultra, és akkor a kispajtás kiválasztotta a megfelelőt.

- És a többi "kispajtás" addig álldó-gált és várt?

- Nem. Egyszerre többen választottak. Abban az időben nagy forgalom volt, a gyerekek tényleg nagyon sokat olvastak, fontos szabadidős tevékenység volt az olvasás. Sokkal jobban is olvastak.

- Az iskola szerepe lényeges volt az olvasásra motiválásban?

- Annyira talán nem. Minden évben tartottunk osztályonként egy-egy könyvtárbe-mutatót, sok napközis csoporttal is kialakult szíves kapcsolat. Akkoriban minden kerületben létezett egy központi napközi. Ez olyan intézmény, ahol egy épületben voltak a környező iskolák napközis csoportjai. Kitalálták, hogy az ajánlott olvasmányokat dolgozzuk fel a gyerekekkel a könyvtárban. Az ötlet tőlük jött, mert a kötelező olvasmányokat számonkérték az iskolában más formában. Kitalálták, milyen jó lenne ha az ajánlott olvasmányokból például vetélkedőket rendeznének a könyvtárban. Évekig folytatódott ez a munka, és sok más is... A gyermekrészleg volt a kerületben "a" gyermekkönyvtár, így tartotta a kapcsolatot a tanáccsal, az iskolákkal, az úttörőkkel, ha valamilyen kerületi megmozdulásról volt szó. Író-olvasó találkozókra meghívtuk például Szalay Lenkét, Janikovszky Évát, Nagy Katalint, Dékány András sajnos előtte való nap meghalt, még értesíteni sem tudtuk a gyerekeket...

- Találkoztál később az akkori gyerekekkel?

- Nagyon sok kellemes élményem maradt az akkori gyerekekről. Többnek még az esküvőjén is ott voltam... Nagyon érdekes volt: itt Őrmezőn kijött a takarítóvállalattól egy kedves fiatalember, néz, néz, néz, aztán megkérdezi, nem dolgoztam régen a Péterffy Sándor utca sarki könyvtárban. "De - mondtam - igen. "Erre bemutatkozott, hogy Populás Tamás, s reméli, emlékszem rá, a nagymamájával járt a könyvtárba és mindig nagyon huncut, rossz gyerek volt. Persze, hogy emlékeztem rá. /Tapasztalataim szerint Zsuzsa olvasói 80%-ának kapásból tudja a teljes nevét, a többinél kicsit gondolkodnia kell./

- Volt-e a "Rottenbiller"-ben, aki olyan sokáig dolgozott ott, mint te? Kivel dolgoztál ott a leghosszabb ideig?

- Úgy emlékszem nem volt. A Drexler Klárral tizenkét éven át dolgoztunk együtt a gyermekkönyvtárban, de volt sok más ked-

Jelen számunk illusztrációi a Budapest Gyűjtemény anyagából valók és Indali György cikkéhez kapcsolódnak.

ves kolléga: Drégely Panni, Havas Kati, Kopré Judit, Forgách Évi...

- Huszonegy év után eljöttél. Hogy fe-dezted fel Őrmezőt?

- Külön ajándék volt ez a lehetőség. 1976 novemberében hallottam arról először, hogy itt könyvtár lesz, s rám gondoltak, jöjjen ide... Óriási lehetőséget láttam az itteni munkában. Az Őrmezei lakótelepi iskolát 1976 szeptemberében adták át. A tanév elején merült fel az ötlet a kerületi tanács, az iskola és a FSZEK vezetésében, hogy jó lenne közművelődési fiókkönyvtárat nyitni az iskolában. Eleve más felállás volt, mint a korábban iskolákban nyitott könyvtáraknál. Első eset volt a FSZEK-ben, hogy az adott lakóterület kívánságának megfelelően települ oda a könyvtár és nem kényszerből. Először végyes fiókot terveztek, de a könyvtár vezetősege és a 78 m² meggyőzte a tanácsiat, hogy az iskolába telepített könyvtár elsődleges feladata, hogy a gyerekeket ellássa. Az előkészítő munkákat 1977. januárjában kezdtük el. /Zsuzsával akkor ismerkedtem meg, a főkönyvtár gyermekcsoportjában dolgoztam. Jól emlékszem a "szép időkre", a koszos és fűtetlen "hajóra", a beláthatatlan könyvkupacokra. Zsuzsa mindig rohant, intézett, összefogott volt és lestrapált. Ha nem volt szállítás szatyorozott, pipálta a listán, mi rendeződött, mi nem. Akkor vagy tízen voltunk, s drukoltunk, no meg segítettünk, hogy legyen kész a "menyecske". Egyedül kezdte, de hamarosan kapott "testvérkét" Fasang Már-ti személyében, akivel tizenhárom évet dolgoztam együtt./

- 1977. áprilisában nyitott a könyvtár. A gyerekek már előtte jöttek, segítettek, cipeltek, ha hirtelen érkezett egy nagyobb könyvcsomag. Nyitás után Friedrichné Enikő segített a főkönyvtárból, mert a gyerekek százával jöttek beiratkozni. /A nehezből még hátra volt a tartalmas együttélés kialakítása az iskolával, a tekintély megteremtése. Soha nem volt, ma sincs "üresjárat", esemény nélküli pillanat. Amikor Zsuzsa ismeretségünk alatt egyszer hosszabban beteg volt, nagy örömmre engem küldtek he-

lyettesíteni, így három hónapig élvezhettem az általa megteremtett légkört./

- Sokat tanultam tőled, de te kitől tanultál?

- Volt akitől tanultam, de talán nem az együttműködés során, hanem régen az volt a szokás, hogy nagyon gyakran összejöttünk gyermekkönyvtárosok, nemcsak úgy l'art pour l'art, hanem mindig volt valami szakmai téma, előadást hallgattunk, továbbképzésre jártunk, ilyenkor megbeszéltük soron következő gondjainkat. Nagyon sokszor volt alkalom szakmai bemutatókat nézni. Kepes Ági tett rám legnagyobb hatást. Az én korosztályom tőle tanulta, mit hogy csináljon. Nekem is mindig az volt a mérce, amit Kepes Ági csinált, gondolt a gyermekkönyvtárról. Én boldog voltam, mert sokat láttam őt a gyakorlatban. A többiek: Bikácsi Joli egy másfajta meghatározó személyiség, aki a gyermekkönyvtárosi szervezet létrehozásán, a gyermekkönyvtárosi munka megújításán anv-

nyit fáradozott. Hargitai Icát nagyon szerettem, tiszteltem Bartha Icát, amit csinált. Mindenkitől mást kaptam, kiegészítik egymást.

- Mit gondolsz az utóbbi évek vitái után a gyermekkönyvtárosi munkáról?

- Én úgy gondolom, hogy ez a munka, amit a gyermekkönyvtárakban végzünk, egy speciális tevékenység, nem mondom, hogy több vagy kevesebb, mint más könyvtárosi munka, hanem azt mondom: más. Hangsúlyt fektetek arra, hogy a gyerekekkel külön foglalkozunk. Azt szoktam hasonlatként mondani: Nem véletlen, hogy az orvosok között is vannak külön gyermekorvosok, akik valami speciális dolgot vesznek figyelembe, talán jobban közelítenek ehhez a korosztályhoz... Fontos, hogy a gyerekekkel gyermekkönyvtárosok foglalkozzanak!

Szász Ilona

LEVÉLEK KÁLY-KULLAI KÁROLYNAK

Kály-Kullai Károly, "Pro Bibliotheca Civica" díjas barátomról

Károly klasszikus értelemben vett humanista - és természetesen korszerűen humanista. Nyitott és együttérző minden bajbajutott, szenvedő ember iránt. Hogy ilyenné tudott válni egy embertől elidegenedett, kegyetlen világban, ez külön érdeme.

Mindig nagyszerűen ki tudta választani a számára megfelelő környezetet, a példaként követhető embereket. Így találkoztunk a narkósokat mentő Szabó János katolikus pap környezetében, a Szegedi Ifjúsági Napokon, a reformátusoknál - s rengeteg helyen, ahol az együttérzők megfordultak. Fantasztikusnak tartom, hogy a Szabó Ervin Könyvtár legválságosabb időszakában olyan formákat talált, melyek mindenki számára látogathatók, felismerve a könyvtár lehetőségeit: klub a csöveseknek, narkósoknak; adat- és információgyűjtés a narkológia, a szociális munka erőfeszítéseiről.

Vannak, akik pénzt, ruhát adnak a szenvedélybetegeknek. Ő könyvet, érzelmeket, tudást, bizalmat ad és erőt a kiemelkedéshez. Lehetőse ennél csodálatosabb feladata, sikere a könyvtárosnak. Örülök, hogy barátomnak, eszmétársamnak mondhatom Károlyt!

Mikus Gyula

pszichológus-szociális munkás

Kedves Karcsi!

Így, szinte ismeretlenül is had gratuláljak tegeződve és szívből jövő örömmel ki-tüntetésedhez. Boldoggá tesz, mert a humanizmus, az emberhez fordulás diadalát érzem benne.

Mielőtt Szabó Ervin-es lettem, őt évig dolgoztam szociális munkásként, türtem a "hivatal packázásait", majd bedobva a tö-

rölközött a könyvespolcok között kerestem menedéket. Elképzeléseim szerencsére hamisnak bizonyultak, mert amit a helyén nem találtam, itt felkínálta magát nekem. A naponta sablonosan lerakandó tasakok életre keltek a kezem alatt, tulajdonosaik megszólaltak:

Pista bácsi, aki mindig pontosan a lejárati napján érkezik viseletes, pecsétes ruhájában, csak Jókait és Mikszáthot visz. s

akárhányan vannak, hangosan érdeklődik, hogy kis és nagy dolgait elvégezheti-e nálunk. Oly szánandó, hogy sem nevetni nem lehet rajta, sem haragudni rá.

Aranka, aki valamikor jobb napokat látott, hosszú fekete haja lobog utána. Mindig egyedül vagy kettővel több könyvet vinne, mint ahányat lehet, legboldogabb, ha a kirakatból vesszük ki neki, s egyet-egyed a pultban névre szólóan félreteszünk számára. Örök titkai vannak, azok után kutat szegény megbomlott agyával, most éppen Marilyn Monroe sírjára bukkant Óbudán.

Őszhajú Irma néni hetente kétszer botjára támaszkodva áll meg a pult előtt. Nincs új Tarzan, aranyoskám? – mert ezeket már mind olvastam.

Kornél bácsi több nyelven beszélő polihisztor, tudós ember, aki öreg korára magára maradt, s beszélgetéseinek talán egyetlen színtere a könyvtár.

Esztí néni, aki soha meg nem bocsájta, hogy új vagyok, csak kolleganőm tudja őt kiszorgálni, bár igazán ki a fene sózza ránk ezt a sok vacakot, mondja kulturtörténeti vagy társadalomtudományi könyveinkre.

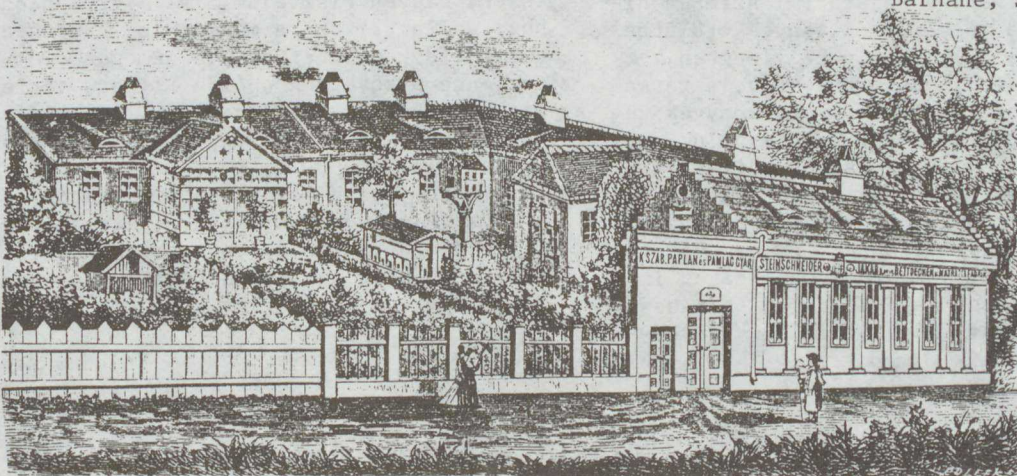
S a drága Márk, akinek meghalt az édesanyja, ha belép, már másképp dobog a szívem, mintha a tulajdon fiam lenne ez az értelmes, szomorú szemű kisfiú.

És elmesélem még Neked, hogy Zsámbékon a felsőfokú szociális munkásképző tanfolyamon kicsit szorongva mondtam a sok védőnő, tanár és családgondozó között, hogy könyvtárban dolgozom, s a bemutatkozás végén az előadó –szociológus– külön köszönetet mondott a könyvtáraknak szociális nyitottságukért.

Ezek a dolgok vetődtek föl bennem, mikor olvastam neved a kitüntetettek sorában.

Igaz szeretettel üdvözöllek:

Barnáné, Szüdi Ágnes

Budapest, 18. 7. 1906. Szeptember

STEINSCHNEIDER JAKAB

kir. szab. ágyneműek-gyára

SEGÍTS MAGADON...?

"Új" könyvtár az Andrassy úton

A VI. kerületi főkönyvtárnak ebben az évben nem csak a címe változott meg, Népköz-társaság útja 52-ből Andrassy út 52 lett, hanem belső terét is átrendezték a könyvtárosok. Utoljára a '80-as évek elején tata-rozták a helyiséget, aki járt ott az elmúlt években, tudja, hogy elrendezése célszerűtlen, kényelmetlen és zsúfolt volt olvasónak és könyvtárosnak egyaránt. Most egészen más kép fogadja a betérőt. Már az ütött-kopott, málló vakolatú folyosón feltűnik, hogy itt

valami történt, mivel a könyvtárhoz tartozó külső falakat is lemeszelték.

Belépve egy barátságos, tágas, világos, otthonos helyiség fogad. A sok, egymáshoz hasonló, összetéveszthető, modern könyvtár után üdítően hat ez a régimódi, egyedi berendezés. Látszik, hogy nem kívánták alapvetően megváltoztatni az adottságokat, hanem igyekeztek a meglévőhöz alkalmazkodni, ami maximálisan sikerült is. Mire gondolok? Számomra csak most tűnt fel a mennyezet ső-

tét színű faburkolatának szépsége, melynek színéhez alkalmazkodva sötétbarnára festették a kölcsönzőpultot, a katalógusszekrényeket, a virágtartókat, a székeket, sőt a könyvszállító kocsikat is. Világos alapon barna betűkkel készültek az eligazító feliratok, illeszkedve a bútorokhoz.

Ahogy belépünk, rögtön balra a kölcsönzőpult. Ebben a helyiségben lehet válogatni a videokból, itt van a katalógus, itt zajlik az adminisztráció.

Az olvasóteremben lenyűgöző a régi kandalló, ami a felújítás előtt alig látszott, most viszont minden belépőt elbűvöl. A volt raktárat újra festették, most itt is szabad polcon elhelyezett könyvekkel, néhány asztallal és ülőhellyel várják az olvasókat. Itt helyezték el az útikönyveket, az ETO-szerinti 5-ös, 6-os fősztályt, a játékokkal, sporttal kapcsolatos olvasnivalókat, a szépirodalomból a verseket, drámákat, és a természetesen itt is nagyon népszerű krimiket. A bejárattal szemben hívogatóan áll a folyóiratállvány, körülötte kényelmes fotelok. Ebben a helyiségben a szépirodalom, az irodalomtudomány, a társadalomtudományok, és a művészeti könyvek találhatóak. Jó ötlet az ún. reform-polc, ahol a keresett aktualitások kaptak helyet. Elérhetetlenül magas polcok nincsenek, sőt az ablakok alá kétpolcos könyvállványokat helyeztek el, rajtuk virágok. Így nem veszik el a fényt, és oldják az egyhangúságot is. A jövő terve, hogy megnyitják az Andrássy útra néző erkélyt, hogy jó időben kiülhessenek az olvasók.

Látva a könyvtárat azt hiszem, sikerült elérni az átrendezés fő céljait: a zárt raktár megnyitását és kényelmesebb, nagyobb tér biztosítását az olvasóknak. Nem akartak családi könyvtárat alakítani, de a merev ETO elrendezéshez sem ragaszkodtak. Külsőleg vonzó, tartalmilag áttekinthető könyvtárat használhatnak az olvasók.

A sok szépet és jót tapasztalva felmerül a kérdés: miből és hogyan csinálták? Nagyrészt önerőből, és kevés pénzből. Az önerő itt a szó valódi értelmében a könyvtárosok szellemi és fizikai erejét is jelenti. A szokásos pakolásokon kívül kevés segítséggel maguk mozgatták és festették a bútorokat, varrták a függönyöket, szerelték a polcokat, hordták a sítet, súrolták a padlót. Az eredmény őket igazolja, de így kell ezt csinálni? Senki sem kötelezte őket erre a munkára, nekik kedvük és tehetségük volt hozzá. De felmerül bennem a kétely, ez a mi dolgunk, ez a mi feladatunk? Félreértés ne essék, nagyon tisztetem a VI. kerületieket, hogy vállalták ezt a munkát is, hiszen az olvasók érdekében tették, de nem gondolom, hogy ez lenne a követendő példa. (Igaz, tartok tőle, hogy Pobori Ági energiája, lelkesedése és agitatív képessége engem is magával sodort volna...)

Befejezésül csak azt kívánhatom, hogy a hétköznapi könyvtári munkát legalább olyan s z é p e n végezzék és szeressék a VI. kerületben, mint az átalakítást.

Kopcsay Ágnes

PORTRÉ – ÜNNEPI ALKALOMBÓL

(Harmadik, befejező rész)

K.E.: Szerinted kell-e szociológus végzettség ahhoz, hogy valaki jól dolgozzon a szociológiai információs területen?

H.M.: Nem én vagyok az első, aki azt mondom, hogy a könyvtártudomány nem tudomány, hanem gyakorlati ismeretek összessége. Ahhoz, hogy valaki bármelyik szakterületen jó könyvtáros vagy információs szakember legyen, értelmes, élénk érdeklődésű embernek kell lennie, aki képes a kezén átmenő amyagból a lehető legtöbbet profitálni saját maga és az olvasók számára. Ha ezt tudja, akkor a többi csak szorgalmon múlik.

K.E.: Te könyvtárosként, bibliográfusként akármilyen témához nyúltál, abban szakértővé képeztél ki magad. A szabadidő-bibliográfia után mindenki úgy járt hozzád, mint s z a b a d i d ő k u t a t á s i tanácsadóhoz, amikor pedig elkezdted gyűjteni a cigánykérdés-

sel kapcsolatos irodalmat - amelyből 1975-ben egy nagyon gazdag, és ma is keresett bibliográfiát állítottál össze, melyet aztán több friss anyagot tartalmazó kisbibliográfia követett, - akkor ennek a kérdésnek a szakértője lettél.

H.M.: Fogalmazzunk inkább úgy, hogy szakirodalmi áttekintésem volt.

K.E.: Aki a cigánykérdéssel foglalkozott, mind idejárt hozzád.

H.M.: Én pedig sokat mentem kutatókhoz mint kútfőkhöz. Elsősorban Vekérdi Józsefhez, akinek a nézeteit ha nem fogadom is el, a szaktudását ma is tisztetem.

K.E.: Kialakult egy aura körülötted, amelybe nemcsak kutatók, hanem cigány festők, írók és költők is beletartoztak. Tagja lettél a Cigánykutatásokat Koordináló Tanácsnak.

H.M.: 1976-ban tartottak Békéscsabán egy ci-

gány művelődési konferenciát. Én akkor elmentem oda, hogy anyagokat szerezzek a könyvtárnak, hogy megismerkedjem a téma szakembereivel. Annak idején a cigánykérdés tabutémának számított, titkosan kezelték a kutatási anyagokat. Ezek a kutatások a Minisztertanács törvényhozó munkáját, a párthatalmazatok meghozatalát és a Művelődési Minisztérium rendeletalkotó munkáját segítették. Akkor én már mint e témában jártas bibliográfus benne voltam a köztudatban, és felkértek, hogy vegyek részt a Monigl István vezette minisztertanács ad hoc bizottságban.

K.E.: Nemcsak szociológus szakmai körökben vagy jártas, de a könyvtáron belül is nagy közismertségnek örvendsz. A "public relations"-t egyeseknek tőled kéne tanulni. Mindenkiel tudsz kontaktust teremteni, és a kutyaneveléstől a virágkertészeten át Nagy Feró rock-kalapácsáig mindenről hallottalak már beszélgetni. És van türelmed fruskákat nevelni a köszönés művészetére.

H.M.: Minden érdekel, ami az élet része. Nagyon örülök, hogy nem vagyok egy szűk értelmiségi miliőbe, gondolkodás- és magatartásmódba bezárva. Nincs olyan ember, akitől ne tanulnék valamit. Néha csak negatívumot, hogy :így ne! Mindenki érdekes a maga módján.

K.E.: Engem mindig lenyűgöz az, hogy milyen friss, aktuális hírismerettel rendelkezel. Egy időben az osztrák és a londoni rádió híreit ismerttetted nekünk. Ha az ember nem tudná, mennyit hajtasz 8 és 1/2 órán át, azt képzelné, hogy mindig egy másik újsággal a kezében ülsz, füleden a rádió és folyamatosan fogadod magadba az információkat, hogy aztán továbbadd. Ez tudatos könyvtárosi kötelességvállalás?

H.M.: Neeem!!! Ez élvezet. Természetes érdeklődés a világ dolgai iránt.

K.E.: Nem volt véletlen, hogy az osztrák és a londoni rádiót említettem. Az az érzésem, ha egyszer a könyvtárunkba el látogatna egy busman, akkor is téged kérnének meg, hogy gárdírozd. Hány nyelven is beszélsz?

H.M.: A gimnáziumban nagyon alaposan tanulunk latint és németet. Angolt is itt kezdtem tanulni, és beletartoztam abba az első évfolyamba, akiknek oroszról kellett érettségiznie. Ez volt az a korszak, amikor a tanárok két leckével jártak előbbre. Engem szörnyen érdekelnek a nyelvek. A nyelvi struktúra olyan, mint egy keresztretjévtény. 14 éves koromban, a londoni olimpia évében, egy gyönyörű nyárban, egy gyermekbetegség miatt hosszú időt ágyban kellett töltenem. Az anyám könyvei közül előszedtem az angol nyelvű Vörös Pimpernel és Graves Claudiusait és hat hét alatt végigszótároztam. Meg tudom még magam értetni csehül, és ha nagyon muszáj, franciául is.

K.E.: De értesz és olvasol lengyelül, bolgárul, szlovákul, szerbül, horvátul és románul. A Három nővérben, azt hiszem, ezt nevezik luxusnak, ennyi nyelven tudni.

H.M.: A nyelvek egy részét nemcsak a munkámban használom, hanem élvezettel idegenvezetőszködöm is.

K.E.: Rengeteg szál fűz téged a környező országokhoz. Tudok cseh, szlovákiai és erdélyi szociológus és könyvtáros ismerőseidről, akikkel állandó levelezésben állsz. Valóságos kelet-európai diplomáciát folytatsz.

H.M.: Ezt tudatosan csinálom. Csehül is azért kezdtem el megtanulni, mert anynyira felháborított, hogy 68-ban Magyar-

országot újra belevitték a szomszéd országok ügyeibe való beavatkozásba. Azt gondoltam, hogy ezen enyhítek egy kis népi diplomáciával.

K.E.: A hivatásodat, a közügyeidet állandóan átjárja ez a szenvedélyes személyesség. Voltál és vagy is szenvedélyes természetvédő, lokálpatrióta, lelkes helyi TDDSZ alapítótag. És bármennyire is bizarr a szópárosítás - szenvedélyes könyvtáros. Milyen szerinted az ideális könyvtáros?

H.M.: Olyan nincs. Az olvasó számára az lenne ideális, ha a könyvtáros minden kérését teljesítené, ha több ezer példányban szerezne be egy könyvet, hogyha véletlenül ő arra jár, akkor neki is jusson. Ha lefordítaná a mosógép használati utasítását, vagy megírná a levelet a külföldön élő tántikának, nem beszélve a szakdolgozatról és a doktori disszertációról. De komolyra fordítva a szót. A könyvtáros akarjon tanulni az olvasótól ugyanúgy, mint a könyvekből, amelyekkel dolgozik. Hiszen én vallom, többször meg is írtam, hogy aki nem dolgozott kint, a kerületi könyvtárban, olvasóközelben, annak valami hiányzik a pályájából. Azt nem engedném be ide a pulthoz, sem a tájékoztatóba, sőt még a feldolgozó osztályra vagy a Budapest gyűjteménybe, de a Szociológiára sem.

K.E.: Honnan van benned ez az olvasómánia, a feltétlen alázat és tisztelet az olvasó kívánságai iránt, az azonnali készenlét, ha csak beteszi a lábát egy olvasó a terembe? Te egy valóságos könyvtári elsősegély vagy.

H.M.: Hát nem voltam mindig ilyen. Fiatalabb koromban nagyon sokat rágódtam egy-egy olvasóval való konfliktuson. Fokozatosan neveltem rá magam, hogy az olvasóért vagyok, és aztán "így maradtam".

K.E.: Mi tartott meg a FSZEK-ben 38 évig? Nem olyan gyakori, hogy valaki bejön ide 18 évesen és nyugdíjasként távozik.

H.M.: Mondjam azt, hogy a lelki restség, a megszokás, az önbizalom hiánya?

K.E.: Nem, ne mondd, mert ezt úgy sem hiszi el senki, aki ismer.

H.M.: Kétszer vagy háromszor fordult elő, mindannyiszor konfliktushelyzetekben, hogy foglalkoztam a szakítás gondolatával. A konfliktusokra szerencsére már nem emlékszem, de egyetlen más felkínált lehetőség sem tetszett annyira, mint a saját munkám, amit itt végeztem.

K.E.: Ez emlékeztet engem egy Őrkény egypercesre. "Joliot Curie-téri, ötödik emeleti, kétszobás, ... Sas-hegyre néző lakásomat sürgősen, ráfizetéssel is elcserélném Joliot Curie téri, ... kétszobás... Sas-hegyre néző kilátással."

H.M.: Igen, valahogy így akartam én állást változtatni.

K.E.: Hogyan vetted tudomásul, hogy a kvalitásaid, a képességeid, a könyvtárban eltöltött éveid és tapasztalatod ellenére nem akartak "kiemelni", sem kerületi könyvtárigazgatónak, sem pedig osztályvezetőnek?

H.M.: Én mindig gondosan távol tartottam magam ettől a lehetőségtől. De az az igazság, hogy nem is igen kértek fel rá. Volt egy időszak, amikor sérelmesnek találhattam volna, a mechanizmust ismerve azonban nem csodálkoztam, hogy nem is kerülttem szóba. Most úgy érzem, hogy alkalmatlan is lettem volna a vezetésre. Mert bár a kollégákkal és a munkaszervezéssel elboldogultam volna, nem lettem volna elég erős tartani a "védőpajzsot" az osztály fölé, amire azért mindig is szükség volt. Ez lett volna az a pont, ahol a diplomáciai érzékem csődöt mondott volna.

K.E.: Milyen a közérzeted most itt a könyvtárban?

H.M.: Én jól érzem magam, még akkor is, ha félek az előttnünk álló változástól. És mivel a nyugdíjkorhatáron túl vagyok, minden napot ajándéknak tekintek, amit itt eltölthetek.

K.E.: Remélem, a beszélgetésünkből kiderült, hogy inkább a könyvtár érezhető ajándéknak azokat a napokat, amit egy olyan könyvtáros tölt el itt, mint amilyen te vagy.

Karbach Erika

PESTI MOLNÁROK ÉS SÜTŐK GÖZMALOM RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

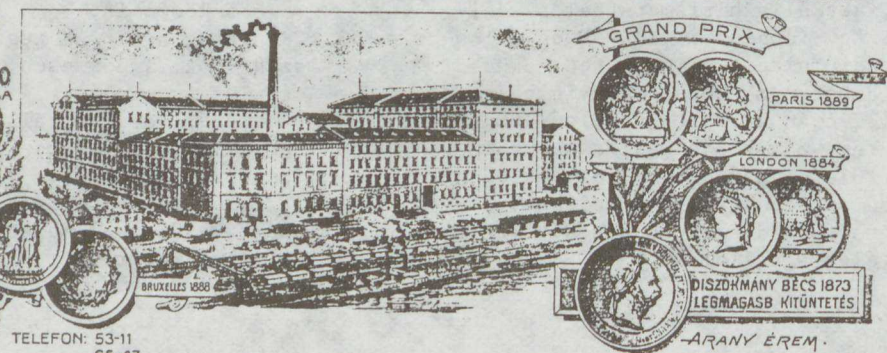
ÉVI TERMELÉS:
1200000
MÉTERMAZSA

ALAPÍTÁTOT
1868.

Állatános Mező és
Erdőgazdasági
Kisállatás

BÉCS 1890

DISZOKLEVÉL ÉS
ARANY ÁLLAMI ÉREM

TELEFON: 53-11
65-47

Irodalmi kávéház a XI. kerületben

"Igenis! A kávéház az egyetlen n a g y s z a b á s ú kultúrintézménye Budapestnek. Kultúrintézménye! Mert demokratikus. Sokaknak hozzáférhető, kevés pénzért, Olcsó és jó. Két-három hatosért egyenesen fűtött, jól világított, kényelmesen berendezett helyiségben találkozhatom barátaimmal, olvashatom a lapokat, külföldi folyóiratokat, a Pallas-lexikont és a helységnévtárt és a címtárt, telefonálhatok tizenöt-ször stb. stb." - fakadt ki Szabó Ervin 1910-ben a nyilvános könyvtárak hiányáról írott sokadik cikkében.

Ma már pontosan tudjuk, hogy a budapesti kávéházak milyen jelentős szerepet játszottak a XX. század első felének irodalmi, művészeti életében is.

Vajon a XI. kerületi hajdani híres kávéháza, a Hadik Kávéház hangulatát nem kellene-e újra életre kelteni? Vagy felújítani a Park Étterem 20 évvel ezelőtti irodalmi délutánjait? Vajon a lakótelepi dobozokba kényszerített kelenföldieknek nincs-e szükségük ma is a társasági élet efféle színhelyeire? Igenis van!

Az elhatározást tett követte. November 22-én első alkalommal találkoztak egymással írók, művészek és a művészetet kedvelő XI. kerületiek. Hogy hol? A ma már létező nyilvános városi könyvtár különteremben, Kelenföldön. Igaz, a frakkos pincérek hiányoztak, és nem szalonzenekar teremtett jó hangulatot a kicsi helyiségben, de a csésze kávé mellett eltöltött este Filippinyi Éva szerkesztő és a meghívott vendégek, Tóth Éva és Nagy Gáspár költő, valamint Barbinek Péter színművész jóvoltából igazán kellemes volt.

Irodalmi kávéház - de nemcsak a szép irodalom barátainak és művelőinek. A két-hetenkénti találkozások, rendezvények, filmvetítések, kötetlen beszélgetések a kerületben élő képzőművészek, irodalmárok, egyéb művészek, ill. a művészetet pártoló vagy a művészet iránt érdeklődő polgárok számára egyaránt vonzó programot jelenthetnek.

Kelemen Tamás

Miénk a kerület?

Mennyire ismerjük a kerületet?
Magunkénak tudjuk-e mondani ezt a tájat?
Gyermekeink kötődnek-e hazájukhoz?

1990 nyarán néhány tősgyökeres XI. kerületi lakó elhatározta, hogy a kerület múltjának minél jobb megismerése és népszerűsítése céljából megalakítja az Etele Kört.

Az Etele Körnek tagja lehet bárki, akit érdekel a helyismeret és szívesen részt vesz kerületünk történetéről szóló előadásainkon. Rendezvényeinknek a FSZEK Szakszaksits Árpád úti könyvtára ad otthont, ahol kb. 300 kötetet, 600 fotót és számos egyéb kiadványt tartalmazó helytörténeti gyűjtemény áll rendelkezésre.

Meghívott vendégeink voltak ez évben Beleznai Andor, az Albertfalvai Helytörténeti Múzeum megalapítója és Fabó Beáta, a Budapesti Városvédő Egyesület templomcsoportjának vezetője, kinek előadása nyomán megkezdődött a kerület templomainak történeti feldolgozása. Ehhez a gyűjtéshez kapcsolódik az Etele Kör és a Szent Gellért Plébánia helyismereti fotópályázata, melynek témája a XI. kerületben található jelenlegi és hajdani egyházi épületek és objektumok külső képe. A pályázat eredményhirdetésére 1990. XII. 19-én 17 órakor kerül sor a könyvtárban, ahol a legjobb képekből kiállítást rendezünk.

Tervünk az 1991-es esztendőre az, hogy a felnőttek számára rendezett programjaink mellett a gyerekeket is minél inkább bevonjuk a XI. kerület történetének kutatásába, megszerettette ezáltal nemcsak szűkebb környezetüket, hanem hazájukat is.

Szijasrtó Ágnes

Hírek az amerikai továbbtanulásról

Október 9-én könyvtárunkban gyülekeztek a Magyarországon működő amerikai továbbtanulási tájékoztató központok munkatársai. Intézményünk adott ugyanis otthont annak a 3 napos továbbképző tanfolyamnak, amelyet a Soros Alapítvány szervezett, s amelyre az Egyesült Államokból érkezett a szakértő előadó, D a n D i c k e n s o n, a Peterson's cég egyik vezetője személyében.

A program TV felvétellel kezdődött, amelyben a Soros Alapítvány amerikai titkárságának vezetője, L ó r á n t E r z s é b e t nyilatkozott az A b l a k című műsor riporterének az újonnan megnyílt perspektívákról, tanulási lehetőségekről. Röviddel az interjú után hazautazott, hátrahagyva teljesen világos és egyértelmű mondatainak ezer félreértett változatát, amellyel óriási tömegek - a napi négy órás nyitvatartási időben 100-130 fő - rohamozták meg könyvtárunkat. De ez már a következő hetek története.

A tanfolyam célja az volt, hogy a néhány hónapos gyakorlat alatt felvetődött problémák, megoldatlan kérdések megbeszélésével, a számítógépes programokban keresés gyakorlásával tanácsadó munkánk szakszerűbbé váljék. Sok kérdés merülhet fel az eltérő oktatási rendszer, osztályozási szisztema ismeretlensége miatt is, ami számunkra nem természetes, hanem tananyag. A legfőbb eredmény mégis annak a kérdőívnek a megismerése volt, amelyet a középiskolát végzettek számára készítettetett az alapítvány. Ez egy számítógépes program részeként segít olyan egyetemeket találni, amelyek esetleg vállalják egy-egy magyar diák támogatását. A gyakorlatban dől el, hogy hány jelentkező jut egy helyre, valóban javul-e az ösztöndíjhoz jutás esélye.

A tapasztalatcseréken kitűnt, hogy Szegeden, Veszprémben, Miskolcon az egyetemek könyvtáraiban működő központok is sok érdeklődőt vonzanak és hasznos csoportos ismertetéseket tartanak az új szolgáltatásról középiskolások és egyetemisták számára.

Új ismeretekkel gyarapodtunk a felvételhez szükséges tesztekkel kapcsolatosan is. Az amerikai nagykövetség könyvtárában erről sok tapasztalat gyűlt össze az évek folyamán, a megnövekedett létszám miatt azonban várhatóan más vizsgahelyeket is létesítenek.

A továbbképzés számunkra folyamatos lesz, várhatóan jövő év elején újabb összejövetelre kerül sor, ahol a tematika összeállításánál már figyelembe veszik konkrét javaslatainkat. Ez a három nap is igen hasznosan és kellemesen telt, remélhetőleg kollégáink jól érezték magukat, könyvtárunkkal is most ismerekedtek meg néhányan.

Gál Györgyné

Könyv- és papírrestaurálási konferencia Budapesten

Három kontinens 27 országából sereglettek egybe a résztvevők Budapestre, a nemzetközi könyv- és papírrestaurálási konferenciára, a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület és az Országos Széchényi Könyvtár rendezésében. Az egybegyűltek többek között hallhattak a restaurátorképzés helyzetéről a különböző országokban, a könyvtáros és restaurátor együttműködéséről, az elemi csapásokra való felkészülésről, a kiállítások hatásáról a dokumentumokra, valamint igen változatos tematikájú speciális kérdésekről a különböző szekcióüléseken. Ezekből néhány téma: A középkori kódex fejlődése, középkori miniatúrák konzerválása, a Gyémánt Sutra, egy bársonykötésű korvina, valamint teknőcpáncél kötések restaurálása, üvegnegatívok és dagerotípek konzerválása, glóbuszok és papír alapanyagú játékgúnyok restaurálása, időálló papírok gyártása, nitrogénnel történt rovtalanítás stb.

A szűkebb szakma képviselőin és néhány kereskedőn (!) kívül részt vettek a konferencián levéltárosok és könyvtárosok is, az utóbbiak sajnálatosan csekély számban: kilencen hazai (ebből 1-1 szegedi, kaposvári és pannonhalmi), heten pedig külföldi könyvtárakból.

A konferencia alkalmából két kiállítást is rendeztek: a Széchényi könyvtárban a hazai kézműves könyvkötésekből, míg a Legújabbkori Történelmi Múzeumban a "Könyv- és Papírrestaurálás magyarországi közgyűjteményekben" címmel. Ez utóbbin könyvtárunk is szerepelt egy hazai és egy német reneszánsz bőrkötés bemutatásával.

A konferencián könyvtárunkat W e i g e l J ó z s e f restaurátor, valamint e sorok írója képviselte.

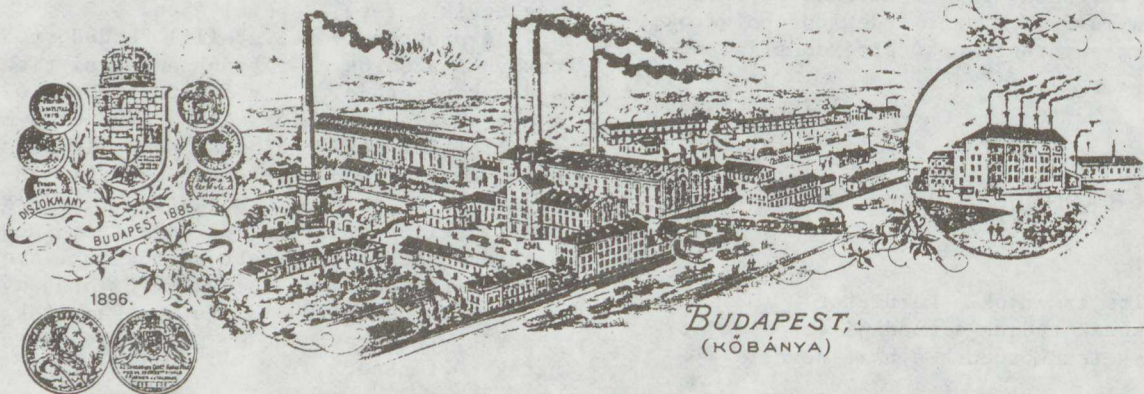
Klinda Mária

ELSŐ MAGYAR RÉSZVÉNY-SERFŐZŐDE PALACZKSÖR OSZTÁLYA.

1896. EZREDÉVES KIÁLLÍTÁS JURY-TAG
„VERSENYEN KIVÜL”

FLASCHENBIER-ABTHEILUNG DER
ERSTEN UNGARISCHEN ACTIEN-BIERBRAUEREI

1896. MILLENNIUMSAUSSTELLUNG JURY-MITGLIED
„HORS CONCOURS”

RÉGI GYÁRÁBRÁZOLÁSOK – REKLÁMNYPONTATVÁNYON

A ma már becses ereklyéknek számító múlt század eleji metszeteken /A l t, V a s - q u e z, R o h b o c k stb./ feltárulnak a barokk és kalsszicista Pest-Buda szépségei: a Dunasor, Európa egyik legszebb épületegyüttese, a régi Városháza, a Lánchíd, a belváros utcái stb. A kiegyezés idejétől a metszeteket és a könyvmatokat fokozatosan kiszorítják a fényképek. Fotóalbumok, városismertető könyvek hosszú sorában találkozzunk újra meg újra a Királyi Várral, az Operával, a Parlamenttel, a Mátyás templommal, az Andrássy úttal, a Városligettel, a Margitszigettel és a város egyéb közismert látványosságaival. A néhány évtized alatt kiépülő világváros külső területei azonban, hol "mint zápfog rág a város érdes része", nem tűnnek fel sem a könyvekben, sem a képeslapokon. A modern világváros kiépülésével egyidőben születő hazai kapitalizmus fellegváraival, a külterületeken épülő gyárak ábrázolásával - külső és belső fényképfelvételekkel - leginkább műszaki és üzemsimertető művekben találkozzunk.

Létezik azonban egy kevésbé ismert nyomtatványfajta, amelyen tovább él a sokszorosított rajzos városkép műfaja. A budapesti cégek által nyomtatott f e j l é - c e s s z á m l á k és a c é g j e l - z e s e s l e v é l p a p í r o k gyakran rajzokkal voltak díszítve, s a rajzok leginkább a cég épületét, olykor annak környékét jelenítették meg. Hasonló ábrázolásokkal találkozunk a kereskedők és iparosok által kiadott névjegyszerű c é g k á r t y á k o n és reklámképes l e v e l e z ő l a p o k o n is. Ezekben a zömmel könyvmatos rajzokon tovább él - természetesen nagyon is változó művészeti színvonalon - a XIX. század első felében szokásos, pontos valóságábrázolásra törekvő, kedves, naív bájta sugárzó városábrázolási hagyomány. Boltok és szállodák nyomtatványain a város belső kerületeinek elegáns, lüktető utcáit és tereit láthatjuk, de az üzemek kiadványain már a külső területek rajzai találhatók. Az ott látható épületek nagy része azóta már nem is áll, a környék is megváltozott, az akkor külterületnek számító utcák egy része ma már a város belső részéhez tartozik /pl. Lipótvárosnak az Újépületen túleső része, az Újlipótváros, a Középfereencváros, Zugló belső része, stb./.

* * *

Tartsunk most szemlét e műfajnak könyvtárunk B u d a p e s t G y ű j t e m é - n y é b e n található példányai felett. A legrégebbi rajzok az abszolutizmus idejéből, illetve nem sokkal a kiegyezés utáni évekből, a hazai ipar megszületésének korából származnak. Ezek a dokumentumok minden tekintetben - kivitelezés, ábrázolásmód - a

korabeli Pest-Buda idegenforgalmi nevezetességeit ábrázoló metszetekre és nyomtatványokra emlékeztetnek. K o l l e r i c h P á l r e d ő n y g y á r á n a k rajza akár a Hunfalvy híres könyvét díszítő Rohbock metszetek között is szerepelhetne. A festői Dunasoron áll a barátságos küllemű, zsalugáteres egyemeletes ház, előttte a gőzöskkel teli Duna, szemközt Buda házai és tornyai. D o n a D e m e t e r p a p í r - m a l m á n a k képe /liget közepén álló hangulatos ház, mellette csobogó vízesés romantikus malomkerékkel/, akár egy korabeli érzelmes német regény illusztrációja is lehetne. De hasonlóan idilli képet mutat J o h a n n S k r i v á n k a l a p g y á r a, mely földszintes kalsszicista házban működött, előttte sétáló polgárokkal, ugyanígy S t e i n s c h n e i d e r J a k a b á g y n e m ű g y á r a. Ez utóbbi ugyan a város szélén áll, de a ház hangulata egyáltalán nem külvárosias. Fák koronája borul az ápolt kerttel körülvelt földszintes házra, melynek csak füstölgő kéménysora jelzi, hogy itt ipari tevékenység folyik. Hasonló környezetben áll a P e s t - R á k o s i M a l o m is, a malmot vízikerek hajtja, az udvarra gabonás zsákokkal megrakott szekerén parasztgazda fordul be. Az Újépület mögötti telepen a G ő z - f a v á g ó, G r e g o r - c s i k M. Á g y t e r i t ő G y á r a /Dohány u. 5./, a H e n g e r m a l o m, a P e s t e r K a l z m ű h l e képeinek a stílusa még az előzőkével rokon, de a környék már külvárosiasabb, ha nem is a szó huszadik századi értelmében. Ezek a részben már küllemükben is gyár jellegű épületek még nem a lüktető, milliós világvárost övezték, a várostól távolabbi kedves kisváros kertjeibe, földjeire telepedtek. Azóta természetesen szerves részei lettek a városnak, jó példa erre a P o s n e r - f é l e K ő - é s K ö n y v n y o m d a /a mai Közlekedési Nyomda/. A gyűjteményünkben megtalálható képen a gyár - aminek épülete több-kevesebb változtatással, de még máig is áll - környezetlen, kiépítetlen vidéken látható, semmi nyoma az azóta köré épült Hunyadi térnek.

* * *

A későbbi évekből származó nyomtatványok egy része is e korai példányok stílusjegyeit viseli magán. Viszonylag szolid, kisvárosszerű, vidékies, olykor szinte hangulatos környezetben állnak a földszintes, egyemeletes műhelyek, gyáracskák. Különösen jó példa erre a P a h n R e s z e l ő g y á r számlájának fejléce. A tóparton sorakozó házacska sora akár egy ifjúsági könyv illusztrációjának is beillenek.

Az e korból származó rajzok többségén azonban már a századfordulóra kiépült gyár-

város jellegzetes épületei láthatók. A legimpozánsabbak talán a malom ábrázolások, ami nem is csoda, hiszen hazánkban a dualizmus korának az élelmiszeripar, azon belül is a malomipar a vezető ága. A P e s t i

M o l n á r o k é s S ü t ő k G ő z m a l o m R T hatalmas épülete - ma már nyoma sincs - valóságos erődítményként néz a Dunára. Ugyancsak komoly építmények díszítik a L u j z a G ő z m a l o m é s a K i r á l y - m a l o m számlájának fejlécét. A C o n c o r d i a M a l o m még ma is áll, erről is van dokumentumunk.

A Z w a c k - f é l e L i k ő r - g y á r - melynek egy része még ma is működik - büszkén magaslik a Soroksári úton. A

G s c h w i n d t - f é l e S z e s z - g y á r 1897-ben kiállított számlájának fejlécén a mai Corvin köz látható, de rá sem lehet ismerni a környékre. Az E l s ő M a g y a r R é s z v é n y S e r f ő z d e szinte városnyi telepén négy hatalmas kémény ontja a füstöt-kormot Kőbányára, a F ő v á r o s i S ő r f ő z ő épületét és kéményeit az általuk kiadott képeslapon csodálhatjuk meg. A Haggenmacher, a Dreher Sörgyár és Részvény Serfözde közös képeslapot is kiadtak, a lap teljes mezejét betölti a kőbányai sörváros.

/Folytatjuk!/
Indali György

Személyi hírek

1991. január 1-től

N y u g d í j b a v o n u l n a k

Bóta Gyuláné gyermekkönyvtár vez., VI. ker., Csomor Tibor főosztvez. h., Budapest Gyűjtemény, Drégely Istvánné főkönyvtáros, VIII. ker., Fett Andrásné könyvtáros, Központi könyvtár Olvasószolgálati főosztály, Forgács Tiborné főkönyvtár igazgató, III. ker., Gál Györgyné főkönyvtáros, Központi könyvtár Olvasószolgálati főosztály, Godányi Ákosné főkönyvtár vezető, XI. ker., Óhegyi Pálné gyermekkönyvtár vez. VIII. ker., Pataki Ferencné gyermekkönyvtár vez. V. ker., Tóth Józsefné leltározó, Gazdasági főosztály.

S z ü l e t é s

Csurgó Katalinnak (XII. ker.) Márton nevű kislánya, Gulyásné Földvári Csillának (IX. ker.) Hanna nevű kislánya, Granák Mártának (X. ker.) Levente nevű kislánya, Tamássy-né Kollega-Tarsoly Zsuzsannának (VII. ker.) Gábor nevű kislánya született.

A szülőknek és a kisbabáknak jó egészséget kívánunk.

OLÁH MIHÁLYNÉ WALDAPFEL ANNA
/1935-1990/

Tizenöt évig dolgoztam Vele a Liszt Ferenc téri gyermekkönyvtárban.

Csöndes, szótlan ember volt. Arról, amit legbelül érzett és gondolt, keveset tudtunk. Azt tudtuk viszont, hogy egyedül neveli lányát, Katit, és ez sokszor anyagi és lelki terhet jelent számára. Szerette a munkáját. Szívesen foglalkozott a gyerekekkel.

Tudomásul vette, hogy nyugdíjas lesz. Soha nem panaszkodott, ezért azt sem tudtuk meg, hogy súlyos beteg. Augusztus közepén szabadságra ment és soha többé nem tért vissza. A nehéz élet után nagyon nehéz halál következett. Két hónapig szenvedett. Október 19-én elaludt örökre...

Bóta Gyuláné